

معنی شناسی

ای. پی. کووی

ترجمه: جواد شیروانی

سازشنامه	کاوی، آنتونی پل
عنوان و نام پدیدآور	Cowie, Anthony paul
مشخصات نشر	معنی‌شناسی/ای.پی. کووی؛ ترجمه جواد شیروانی.
مشخصات ظاهری	شیراز: تخت جمشید، ۱۳۹۰.
شابک	۱۵۰ ص.
وضعیت فهرست نویسی	۹۷۸-۶۰۰-۲۸۳-۰۳۳-۳
یادداشت	فیفا
موضوع	عنوان اصلی: Semantics.
شناسه افزوده	زبان انگلیسی -- معنی‌شناسی.
رده بندی کنگره	شیروانی، جواد، ۱۳۶۵ - مترجم
رده بندی دیویی	۱۳۹۱ م۶۲۴ک/PE۱۵۸۵
شماره کتاب‌شناسی ملی	۴۲۰/۱۴۳
	۳۰۳۲۹۷۲

معنی‌شناسی

نویسنده: ای. پی. کووی ♦ ترجمه: جواد شیروانی
 ناشر: تخت جمشید ♦ ناشر همکار: قشقای

Email: T_jamshid@yahoo.com

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۱ ♦ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۸۳-۰۳۳-۳

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد ♦ صفحه آرا و طراح جلد: مریم شجاعی فر

قیمت: ۸۰۰۰ تومان

فهرست

۱۱		سخن مترجم
۱۲		پیشگفتار
بخش اول: بررسی کلی		
۱۹		فصل اول: کلمات و معانی
۲۱		کلمات، کلمات، کلمات
۲۲		معنی چندگانه
۲۴		روابط معنایی
۲۶		مجموعه جملات
۲۷		اجزاء معنی
۲۸		خلاصه
۳۱		فصل دوم: واژه سازی
۳۲		واژگانی شدن
۳۳		زایایی
۳۳		پیشوندها
۳۴		پسوندها
۳۵		تبدیل
۳۶		کلمات مرکب
۳۹		برندگان و بازندگان

فصل سوم: معنای چندگانه	۴۱
چندمعنایی و هم نامی	۴۱
آزمودن معانی	۴۳
تخصصی شدن معنا	۴۵
استعاره	۴۶
دسته بندی استعاره‌ها	۴۷
مجاز	۴۸
خلاقیت و زبان عامیانه	۴۹
فصل چهارم: روابط معنایی	۵۱
جفت‌ها و گروه‌ها: هم‌معنایی	۵۱
جفت‌ها و گروه‌ها: رتبه بندی‌ها	۵۳
تضادهای دوگانه: کلمات متضاد	۵۳
تضادهای دوگانه: تقابل تکمیلی	۵۴
تضادهای دوگانه: تقابل معکوس	۵۵
گروه بندی‌ها: شمول معنایی	۵۶
گروه بندی‌ها: سلسله مراتب غیرشاخه ای	۵۹
فصل پنجم: مجموعه عبارات	۶۱
مجموعه عبارات و مجموعه جملات	۶۲
باهم آیی‌ها	۶۳
جملات اصطلاحی	۶۵
ضرب المثله، تکیه کلام‌ها، عبارات کلیشه‌ای	۶۷
مجموعه عبارات و خلاقیت	۶۹
فصل ششم: اجزاء معنی	۷۱
تحلیل مولفه‌ای	۷۱
نشاندار و بی نشان	۷۳
برخی فواید رویکرد مولفه‌ای	۷۴
دلالت و تضمن	۷۷

فصل هفتم: معنی شناسی و فرهنگ لغت	۸۱
عناصر دستوری و واژگانی	۸۲
کلمات غیر بسیط	۸۲
معنای چندگانه	۸۴
روابط معنایی	۸۵
تحلیل مولفه‌ای	۸۶
عبارت شناسی	۸۶
نتیجه گیری	۸۸

بخش دوم: متون برگزیده

فصل اول: کلمات و معانی	۹۱
فصل دوم: واژه سازی	۹۵
فصل سوم: معنای چندگانه	۱۰۱
فصل چهارم: روابط معنایی	۱۰۷
فصل پنجم: مجموعه عبارات	۱۱۱
فصل ششم: اجزاء معنی	۱۱۹
فصل هفتم: معنی شناسی و فرهنگ لغت	۱۲۵

بخش سوم: منابع پیشنهادی

منابع	۱۳۳
بخش چهارم: واژه نامه	
واژه نامه	۱۴۱

سخن مترجم

منت خدای را عزوجل که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت ...

در ابتدای کتاب حاضر بر خود واجب می‌دانم که چند نکته مهم را بیان کنم. نخستین مشکلی که در طی ترجمه با آن مواجه بودم، معادل یابی واژگان تخصصی بود. همان گونه که اهل فن می‌دانند برای اکثر واژگان تخصصی دو یا چند معادل فارسی ارائه شده است و گاهی انتخاب یک معادل از این بین دشوار است. حال برای رفع این مشکل، من به پیروی از استاد بزرگ معنی‌شناسی ایران، جناب آقای دکتر کوروش صفوی، سعی نمودم تا تمامی معادل‌های واژگان تخصصی را از فرهنگ توصیفی معنی‌شناسی انتخاب کنم. اما مشکل دیگری که در طی ترجمه این کتاب با آن مواجه بودم مسئله ترجمه مثال‌های ارائه شده در کتاب برای تبیین موارد معناشناختی بود. از یک سو، استدلال‌های زبانی‌شناسی عمدتاً بر شواهد زبانی استوارند؛ چرا که مثال‌ها نقش به سزایی در تبیین مفاهیم ایجاد می‌کنند. از سوی دیگر، شواهد زبانی ممکن است در زبان‌های دیگر به صورت دیگر ظهور کنند و ترجمه آنها نتواند نکته مورد بحث را به خوبی نشان دهد. بنابراین، در ارتباط با مثال‌ها دو روش کلی را در پیش گرفتم: در مواردی که ترجمه مثال مورد نظر خدشه‌ای به اصل مفهوم وارد نمی‌کرد و همچنان برای خواننده قابل درک بود، عین مثال‌ها را به زبان فارسی ترجمه کردم و در متن نوشتم. اما هنگامی که ترجمه مثال‌ها مفهوم مورد نظر نویسنده را نمی‌رساند و موجب سردرگمی خواننده می‌شد، به ناچار اصل مثال را به زبان انگلیسی در متن نوشتم و برای قابل فهم‌تر بودن مثال انگلیسی، ترجمه آن را نیز با فونت ایرانیک در پرانتز آوردم. به هر روی، از خوانندگان محترم استدعا دارم پیشنهاد‌های اصلاحی خود را ارائه دهند تا در ویرایش‌های بعدی لحاظ گردد.

در پایان، بر خود واجب می‌دانم که از خانواده، اساتید و دوستان عزیزم که مرا در طول مدت ترجمه تنها نگذاشته و همواره مشوقم بودند سپاسگزاری کنم.

پیش‌گفتار

هدهد

نگارش مجموعه‌ای از کتابهای مقدماتی مطالعه زبان چه توجیهی می‌تواند داشته باشد؟ با این وجود، در علم زبان شناسی متون مقدماتی زیادی نوشته شده‌اند که به نوبه خود معتبر و ارزشمندند. اما این متون معمولاً به طور مفصل و آکادمیک به معرفی علم زبان شناسی پرداخته که با توجه به هدفشان معمولاً مبسوط و تخصصی هستند. البته همین متون می‌توانند مایه ترس و وحشت خوانندگان مبتدی گردند. بنابراین، آشنایی گام به گام و عمومی‌تر با زبان ضروری است؛ متونی برای مرحله گذار که درک مفاهیم پیچیده را آسان سازد. این مجموعه از کتابهای مقدماتی نیز برای برآوردن همین نیاز طراحی شده است.

بنابراین، هدف مجموعه حاضر جایگزینی کتابهای آکادمیک و مقدماتی در علم زبان شناسی نیست، بلکه هدف این مجموعه کمک به درک آنها از طریق فراهم آوردن زمینه‌های ذهنی است. اعتقاد اصلی در تهیه این متون این است که قبل از توجه به ویژگی‌های جزئی‌های نقشه یک منطقه در مقیاس کوچک‌تر، بهتر است که سیمای کلی آن ترسیم گردد؛ به عبارت دیگر، هدف ترسیم بافت کلی است که جزئیات در درون آن معنی یابند. گاهی اوقات دانشجویان با جزئیاتی مواجه می‌شوند که جایگاهشان در طرح کلی برای آنها مشخص نشده است. مبرهن است که شناخت کلی مفاهیم نیز کافی نبوده و همیشه مطالعات دقیق‌تری نیاز است. به هرروی، مطالعات دقیق نیز اگر به چشم اندازی گسترده‌تر پیوند نخورد، ممکن است بی معنی جلوه کند. درواقع، می‌توان گفت که پیش شرط بررسی جزئیات، دانستن این نکته است که جزئیات چه جایگاهی در طرح کلی دارند. بنابراین، هدف این مجموعه فراهم کردن نگرشی گسترده برای ورود به حوزه‌های مختلف زبان است. در این صورت، این مجموعه می‌تواند مقدمه‌ای مفید برای پژوهشهای تخصصی دانشجویان رشته زبان شناسی باشد.

البته، هدف این مجموعه صرفاً کمک به چنین دانشجویانی نیست، زیرا علاقه‌مندان بسیاری هستند که به مطالعه زبان می‌پردازند بدون آنکه رشته دانشگاهی آنها زبان شناسی باشد. اهمیت شناخت زبان برای این علاقه‌مندان ممکن است به خاطر تحقیقات شخصی، مقاصد کاربردی یا صرفاً آگاهی از زبان به منزله پدیده‌ای باشد که دارای نقش محوری در زندگی روزمره‌شان است. اگر زبان شناسی یافته‌های روشنگرانهای در باب زبان داشته باشد، این یافته‌ها نباید انحصاری بوده و بایستی در دسترس غیرزبان‌شناسان نیز قرار گیرد.

مجموعه حاضر به گونه‌ای طراحی شده است که این علاقه عام را نیز دربرگیرد؛ یعنی از یک سو مقدمه‌ای است برای مطالعه زبان به طور عام و از سوی دیگر، شاخه‌ای است علمی برای علم زبان شناسی.

طرح کتاب

ساختار تمامی کتابهای این مجموعه دارای الگویی یکسان است. هر کتاب دارای چهار بخش تحت عناوین «بررسی کلی»، «متون برگزیده»، «منابع پیشنهادی» و «واژه نامه» می‌باشد.

پروپوزی کلی

این بخش شامل مروری مختصر بر ویژگیهای عمده هر حوزه از مطالعه زبان است که معرفی کننده گستره و اصول تحقیق، مفاهیم پایه‌ای و کلیدی می‌باشد. این مطالب به گونه‌ای بیان و تشریح می‌شوند که تا جایی که ممکن است برای افرادی که تخصصی در این زمینه ندارند قابل فهم باشد. بخش بررسی کلی به زبانی ساده نوشته شده و ذکر منابع علمی آن را مستی دشوار نمی‌سازد. نداشتن دانش تخصصی به منزله ناتوانی در فهم و ارزیابی ایده‌ها نیست. ناآگاهی به معنی ندانستن دانش است نه نداشتن هوش. بنابراین، هدف این بخش چالش برانگیزی است. این بخش سؤالی را برای خواننده مطرح می‌کند و با ترسیم نقشه هر موضوع وی را به تفکر وامی‌دارد و به شرکت نقادانه در بررسی آرای مختلف فرامی‌خواند. البته، این نوع نقشه برداری مفهومی خطرهای خاص خود را دارد: انتخاب این که چه موضوعی مهم است و شیوه ارائه آن چگونه باشد، مورد تایید همگان به ویژه متخصصان فن نخواهد بود. اما این گونه بخشها عموماً به گونه‌ای نوشته می‌شوند که اگر قرار است زبان شناسی در گستره وسیع تری قابل استفاده باشد، باید جایگزینی برای شرح فنی از یک سو و راهنمایی ساده انگارانه از سوی دیگر، وجود داشته باشد.

متون برگزیده

برخی خوانندگان با یک یا دو مرتبه مطالعه بخش «بررسی کلی» راضی می‌شوند. اما عده‌ای دیگر خواهان پیگیری موضوع هستند و از این لحاظ بخش «بررسی کلی» را پیش درآمدی برای مطالعات بیشتر خود می‌دانند. بخش «متون برگزیده» مرحله ضروری گذار را برای خواننده فراهم کرده و از بین کتابهای تخصصی، متونی را به او معرفی می‌کند. هدف این بخش با بخش «بررسی کلی» کاملاً متفاوت است. در این بخش، هدف این است که خواننده با جزئیات مطالب آشنا شده و نحوه بیان آنها را در منابع اصلی مدنظر قرار دهد. بنابراین، سؤالاتی مطرح می‌شوند تا با استفاده از آنها، خواننده به نکات طرح شده در متن، چگونگی قیاس آنها در متون مختلف و نیز چگونگی پرداختن آنها به موضوعاتی که در بخش «بررسی کلی» مورد بحث قرار گرفته اند توجه کند. مقصود این است که در موارد غیرقابل فهم برای برخی خوانندگان، آنها با اصطلاحات تخصصی‌تر

مورد استفاده در منابع زبان شناختی آشناشده و به مطالعه دقیق‌تر تشویق گردند.

منابع پیشنهادی

یکی از راههای ورود به مطالعه دقیق‌تر زبان، رجوع به بخش «متون برگزیده» است. راه دیگر، مراجعه به منابع پیشنهادی در بخش سوم هر کتاب است. در این بخش، منتخبی از آثار شامل کتب و مقالات برای مطالعه بیشتر معرفی می‌گردد. توضیحاتی که در کنار معرفی این آثار آمده است، نشان می‌دهد که چگونه مسائل مورد بحث در فصل مختلف «بررسی کلی» با تفصیل بیشتری در این آثار مورد مطالعه قرار گرفته است.

واژه نامه

برخی اصطلاحات در بخش «بررسی کلی» با حروف پررنگ نوشته شده اند. این اصطلاحات به مفهوم تخصصی یا فنی در رشته مورد نظر به کار می‌روند. معانی این اصطلاحات در حین مباحثه مشخص می‌گردد. ولی در بخش واژه نامه در انتهای کتاب نیز آورده می‌شوند.

گزارش

این مجموعه به گونه‌ای طراحی شده است که از نظر کاربرد انطباق پذیر باشد. هر بخش به صورت مستقل ارائه شده است و شباهتها تنها در سیمای کلی است. چهار بخش شکل کلی کتاب که در بالا توضیح داده شد، می‌تواند بر اساس نیازها و علائق خوانندگان مختلف به صور گوناگون تلفیق گردد. برخی خوانندگان تنها به «بررسی کلی» و «واژه نامه» بسنده می‌کنند و ممکن است تمایلی به پیگیری منابع پیشنهادی نداشته باشند. گروهی دیگر ممکن است راغب به بخش «متون برگزیده» نباشد. علاوه بر این، بخش «بررسی کلی» می‌تواند متن مفدماتی مناسبی برای تدریس در رشته‌های زبان شناسی کاربردی و دوره‌های تربیت مدرس در نظر گرفته شود و بخش «متون برگزیده» برای مباحث سمینار در طول دوره مناسب است. خلاصه اصطلاح «مفدماتی» برای افراد مختلف معانی مختلفی دارد. ولی در همه موارد هدف این است که دانش تخصصی در دسترس همگان قرار گیرد و اهمیت آن نشان داده شود. هدف این مجموعه نیز تأمین این دسترسی و افزایش آگاهی در حوزه‌های مختلف زبان بوده است.